

45
JAAR
BOKD

jaarslag 2020

BOKD

voor Drentse dorpen
en dorpshuizen

Onze organisatie

De BOKD is lid van de LVKK. We participeren in projecten, doen actief mee in overleggen met zusterorganisaties en hebben via de LVKK invloed op de landelijke politiek.

Bestuur

Jofien Brink: voorzitter
Theo Brugman: secretaris
Gerard Klein Koerkamp: penningmeester
Hans Peeters: bestuurslid
Grietus Ensing: bestuurslid
Tonny de Leur: bestuurslid
Gerrit Volkers: voorzitter Projectbureau
Agnes Voogt: secretaris Projectbureau

Medewerkers

Willem Tanis: interim coördinator
Sonja Corsmit: bestuurssecretaris
Paul van Schie: adviseur Dorpshuizen
Alle Postmus: adviseur Dorpsbelangen
Luit Hummel: coördinator Projectbureau
Roelof Huisman en Tea Snippe: Knapzakroutes
Gerben Beuling en Lianne Smit: stagiaires
Management van de Leefomgeving Van Hall Larenstein

Raad van Advies Dorpen

Willy-Anne van Stiphout, Geerhardt Dijkhuis,
Hermien Kerperien, Tonny de Leur, Harald Sloot

Raad van Advies Dorpshuizen

Grietus Ensing, Hein Akerboom, Anda Vonk,
Hendrik Gelijk, Albert Gils, Roelie Rozema

BOKD Dr. Nassaulaan 3a, 9401 HJ Assen

www.dorpshuizen.nl

www.lvkk.nl

www.netwerkduurzamedorpen.nl

COLOFON
Dit is een uitgave van de BOKD, vereniging voor Drentse dorpen en dorpshuizen
Tekst: team & bestuur BOKD, Roelie Rozema, Wiebe Hilgen
Eindredactie: Vertel! Communicatie & Schrijfbedrijf en Sonja Corsmit, BOKD
Fotografie/ beeldmateriaal: Saskia Jans, Alle Postmus, Sonja Corsmit
Vormgeving: StudioSpijker

Voorwoord

Met trots bied ik je dit jaarverslag 2020 aan. Dat doe ik namens het bestuur van de BOKD, de organisatie voor Drentse dorpen en dorpshuizen.

2020: het jaar waarin vanaf 15 maart alles anders ging. En gaat, want nog steeds zijn er veel besmettingen en ziekenhuisopnamen. Als bestuur leven we mee met iedereen die ziek is geworden van het coronavirus en/of die geliefden moet missen.

2020: ook het jaar waarin we ons 45-jarig bestaan zouden vieren. Vorig jaar namen we ons voor deze viering opnieuw op de agenda van de jaarvergadering te zetten. Nu hebben we besloten ons te richten op ons 50-jarig bestaan.

De vereniging en stichting hebben dit jaar, naast de werkzaamheden voor onze leden, ook invulling gegeven aan de **Sociale Agenda***. We werkten daarin samen met de provincie en andere maatschappelijke organisaties. Onder meer zetten we in op ondersteunen van bewonersinitiatieven, aanzwengelen van zorgzame en duurzame dorpen, realiseren van een ontmoetingsplaats voor alle dorps- en wijkbewoners, stimuleren van positieve gezondheid en andere vormen van vervoer. Samen met de LVKK* en de Vereniging van Drentse Gemeenten hebben we financiële ondersteuning gerealiseerd voor dorps- en buurthuizen. Ook overlegden we over het implementeren van de coronaregels.

De provincie heeft ons voor alle werkzaamheden extra financiële middelen gegeven. Hierdoor hebben we kritisch naar de werkcapaciteit en aansturing van onze organisatie

moeten kijken. Willem Tanis is vanaf september als interim coördinator en kwartiermaker aan de slag gegaan. Onder zijn leiding zijn er met bestuur en medewerkers veel gesprekken gevoerd om tot een nieuwe opzet te komen. Zo is besloten om de coördinator van het projectbureau, Luit Hummel, voor een deel van zijn werktijd in dienst te nemen van de vereniging. Voor een aantal uren per week is een communicatie- en projectondersteuner aangetrokken: Winanda Hoegen is per 1 maart 2021 begonnen. En we gaan optimaal gebruikmaken van de projectmedewerkers in zzp-verband. Om dit allemaal in goede banen te leiden, hebben we een coördinator aangesteld: Annytsje Pruij is per 1 maart 2021 in dienst getreden. Samen gaan we de toekomst tegemoet, met voor iedereen een eigen rol.

Voorlopig houden we jou graag op de hoogte via de nieuwsbrief en dit jaarverslag en informeren we elkaar in digitale sessies of in een persoonlijk gesprek. Namens het bestuur bedank ik alle medewerkers voor hun inzet in dit bijzondere jaar. Laten we hopen dat we elkaar na de zomer weer 'echt' kunnen spreken en ontmoeten. Veel plezier bij het lezen van dit jaarverslag!

Jofien Brink, voorzitter BOKD

* Over de Sociale Agenda van de provincie Drenthe lees je meer op pagina 11.

De impact van corona

45
JAAR
BOKD

In 2020 is onze manier van werken drastisch veranderd. Negatief én positief. Bijeenkomsten konden niet doorgaan of moesten we uitstellen (soms meerdere keren).

Afspreken in dorpshuizen of bij initiatiefnemers thuis was vaak niet mogelijk. Het bracht ook nieuwe kansen. Door het organiseren van onlinebijeenkomsten bereikten we regelmatig een nieuwe doelgroep.

Voor ons team is thuiswerken meer gemeengoed geworden, maar elkaar zien en fysiek bij elkaar komen heeft onze voorkeur. We zijn een kleine organisatie met korte lijnen, je maakt snel even een praatje bij iemand aan het bureau. Dat missen we nu. Vandaar dat we ook informele onlinesamenkomsten hebben: wekelijks een 'koffiemomentje' waarbij we niet alleen over het werk praten maar ook over hoe het met ons gaat.

Ons werk was intensief door aanpassingen en herorganiseren van onze activiteiten. We moesten snel acteren op regelgeving door de overheid. Er waren veel vragen van leden en daar hadden we niet altijd meteen antwoord op. Maar samen met onze leden hebben we ook in 2020 veel werk kunnen verzetten. Deze andere manier van werken gaat nog door in 2021, maar we hopen hen snel weer te ontmoeten. Want daarin gedijen we het beste.

Enquête 'Meten gevolgen coronacrisis'

2020 heeft natuurlijk vooral in het teken gestaan van corona. Een groot deel van de activiteiten in dorpshuizen en dorpen ging niet door en wat wel door kon gaan, was kleinschalig. Een grote aderlating voor de dorpen, waar het normaal bruist van ideeën en activiteiten. Tegelijkertijd bracht het de creativiteit en veerkracht van dorpen naar boven. Van digitale pubquizen tot soep op de stoep, van afhaalmaaltijden tot een dorps telefoon voor hulpvragen. Ons werk kwam er heel anders uit te zien hierdoor. We hebben al vrij snel, in april, de enquête 'Meten gevolgen coronacrisis op dorpshuizen en dorpsinitiatieven in Drenthe' uitgezet. Daarop kwamen ruim 120 reacties, waarvan 92 van buurt- en dorpshuizen. Maar liefst 32% van de buurt- en dorpshuizen gaf toen al aan de tekorten niet zelf op te kunnen vangen en 68% gaf aan in de problemen te komen als de coronacrisis langer zou aanhouden.

BOKD
1,5 meter sessies

Meten gevolgen Coronacrisis op dorpshuizen en dorpsinitiatieven in Drenthe

Eindrapportage

Lobbywerk overheden

Uit de enquête bleek dat voor veel buurt- en dorpshuizen financiële steun van overheden noodzakelijk was. Daar hebben wij ons naar verschillende overheden sterk voor gemaakt. Met hulp van de LVKK en andere provinciale koepels hebben we ervoor gezorgd dat ook buurt- en dorpshuizen in aanmerking kwamen voor de TOGS (Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren). Daarbij hebben we goed samengewerkt met Tweede Kamerlid William Moorlag van de PvdA. We kregen ook steun van onze eigen gedeputeerde Hans Kuipers, die samen met collega's uit andere provincies een brief schreef aan minister Wiebes van EZK.

Daarnaast hebben we bij het ministerie van BZK gelobbyd voor extra financiële compensatie vanuit het Gemeentefonds. Ook dat is gelukt. En met de Vereniging van Drentse Gemeenten hebben we bij de provincie gelobbyd voor een provinciaal Noodfonds voor buurt- en dorpshuizen. In plaats daarvan is de motie Frisse Start gekomen. Of dat allemaal genoeg is om de financiële noden te lenigen, zal de tijd leren. In 2021 gaan wij in elk geval door met lobbyen. Om ervoor te zorgen dat buurt- en dorpshuizen hun belangrijke sociale functie kunnen blijven uitoefenen.

Openstelling dorpshuizen

Vanaf 1 juni mochten buurt- en dorpshuizen weer open. Dat ging gepaard met restricties, zoals beperking van het aantal bezoekers, en met onduidelijkheden. Mochten bepaalde activiteiten nou wel of niet? Mocht de horeca nou wel of niet open? Na elke persconferentie was het raak en stroomden de vragen binnen bij de Veiligheidsregio, Drentse gemeenten en de BOKD. Daarom staken we de koppen bij elkaar met deze partijen, om de meest gestelde vragen te bundelen en van antwoorden te voorzien. Deze werden vastgelegd in Frequently Asked Questions (FAQ), die op de websites van Drentse gemeenten en ons te vinden waren. Veel gemeenten verwezen door naar ons voor de meest actuele informatie en de (on)mogelijkheden. Daarnaast hebben we in samenwerking met de LVKK, onze stedelijke tegenhanger LSA bewoners en de andere provinciale koepels voor buurt- en dorpshuizen, een invulprotocol en coronaposter ontwikkeld. Zo gaven we buurt- en dorpshuizen praktische handvatten om hun gebouw coronaproof open te stellen.

Coronahulp in dorpen

Toen half maart het sociale leven werd lamgelegd en bijeenkomsten en ontmoetingen niet meer aan de orde waren, kwamen na de eerste schrik al snel ook andere berichten naar boven. Groepen bewoners en dorpsorganisaties zetten allerlei creatieve acties op om het leed te verzachten. Er kwamen vrijwillige boodschappendiensten, afhaalmaaltijden in dorpshuizen, telefoonbomen en er werden wekelijks puzzels voor jong en oud rondgebracht. Mensen hadden weer aandacht voor elkaar. Wij hebben ons projectteam ingezet om gevraagd en ongevraagd Dorpsbelangen en dorpshuizen te benaderen om een steun in de rug te bieden. Dit kon gaan om advies, om een klankbord of om ondersteuning bij aanvragen van fondsen voor acties. Kortom: gemeenschapskracht op 1,5 meter afstand.

Lobby bij CBO's

Buurt- en dorpshuizen die muziek willen laten horen of een tv in een publieke ruimte hebben, zijn verplicht om gelden af te dragen aan Collectieve Belangenorganisaties (CBO's) zoals Buma, Sena en Videma. Tijdens de lockdown hebben zij geen gebruik kunnen maken van hun muziek- en tv-licenties. De LVKK, LSA bewoners en Dorpshuizen.nl* hebben dit bij de CBO's aangekaart. Dankzij deze inspanningen zijn de buurt- en dorpshuizen deels gecompenseerd.

* provinciale steunpunten voor dorpshuizen zoals de BOKD

1,5 metersessies

Meer informatie en ervaringen delen: daar was veel behoefte aan. Om aan die behoefte tegemoet te komen, zijn we in juni gestart met 1,5 metersessies. Dit zijn met name onlinebijeenkomsten die inspelen op de actualiteit, met een korte agenda en enkele sprekers. We hebben hiermee wisselende groepen mensen bereikt, vooral van dorpshuizen. Op verzoek van beheerders van dorpshuizen hebben we voor hen een speciale sessie georganiseerd. Zij hebben namelijk vaak andere vraagstukken dan bestuursleden.

11 juni 1,5 metersessie (online) Coronaproof! Hoe doe je dat? Veiligheidsregio Drenthe en wij beantwoordden praktische vragen. Ervaringsverhalen van dorpshuizen Wijster en Nieuw Weerdinge gedeeld.

21 september 1,5 metersessie (Hijken) Er kan waarschijnlijk meer dan je denkt! Drie pitches van goede praktijkvoorbeelden: Hijken, Valthe en Nijeveen. Gebrainstormd over (on)mogelijkheden en praktische vragen beantwoord.

20-22 oktober 1,5 metersessie (online) Wat kan nog wel, wat kan niet. Twee vragenuurtjes: een voor bestuursleden en een voor beheerder van dorpshuizen.

2 december 1,5 metersessie (online) Toelichting rekenhulp en actualiteiten, motie Frisse start en praktische vragenronde.

WELKOM EN LEUK DAT JE ER WEER BENT!

SPELREGELS OM HET BUURT- OF DORPSHUIS VEILIG TE BEZOEKEN:

- Blijf thuis als je verkouden of griepig bent
- Houd 1,5 meter afstand van elkaar
- Laat tijdig weten dat je deelneemt aan een activiteit
- Was regelmatig je handen en gebruik papieren handdoekjes
- Volg altijd de aanwijzingen op van de organisatie
- Geen handen schudden
- Maximaal 1 persoon in de toiletruimte
- Niezen en hoesten in de elleboog
- Max. 10 minuten voor aanvang aanwezig, verlaat direct na de activiteit de locatie

HOUD JE AAN DE SPELREGELS, ALLEEN SAMEN KRIJGEN WE CORONA ONDER CONTROLE.

Meer informatie:
www.dorpshuizen.nl/corona

Dorpshuizen.nl is een samenwerkingsverband tussen:
Dorpsbelangen Drenthe, BOKD Drenthe, Dorpsbelangen Friesland,
OVKK Overijssel, DKK Drenthe, Dorpswerk Noord-Holland,
ZHWK Zuid-Holland, WKNI Noord-Brabant,
1 half Noord-Brabant, VKE Limburg, LVKK en LSA.

Uitgelicht!

Verkiezing Dorpshuis van het jaar 2020

De derde editie van de verkiezing Dorpshuis van het jaar was er een met veel hobbels, zes geweldige deelnemers en een fantastische winnaar. De verkiezing was nog maar net begonnen of alle activiteiten van de verkiezing, moesten in de koelkast. En dat was tekenend voor het verdere verloop. Elke persconferentie over de coronamaatregelen vroeg om aanpassingen in het programma.

Met inzet en enthousiasme van alle betrokkenen hebben we de verkiezing kunnen afronden. Die betrokkenen waren: Ons Dorpshuis in Wilhelminaoord, Het Oor in Hoogeveen, De Trefkoel in Gasselte, De Schulp in Assen, D' Anloop in Schipborg en De Heugte in Nieuw Balinge, RTV Drenthe en wij. Het thema van de verkiezing was 'Wat voor dorpshuis wil je zijn in 2025?' De Heugte in Nieuw Balinge

kwam als winnaar uit de bus. De Heugte wist zich te onderscheiden door de manier waarop zij het dorpshuis hebben georganiseerd. Ze zijn er niet alleen vóór het dorp, maar worden vooral ook gedragen dóór het dorp. Dit dorpshuis is het sociale en bruisende hart van het dorpsleven, waar jong en oud van onderop activiteiten organiseren. De vakjury was verder lovend over de plannen voor een fitnessruimte en het verduurzamen van het pand. Nieuw bij deze editie was dat er naast een vakjury een dorpshuizenjury was. Daarin zaten vertegenwoordigers van de deelnemende dorpshuizen. Zij hebben elkaar in dit kader een bezoek gebracht. Ook nieuw was dat de mensen thuis konden stemmen op hun favoriete dorpshuis. Dat laatste hebben ruim 11.000 mensen gedaan.

Uitgelicht!

Sociale Agenda Provincie Drenthe

In juni 2020 heeft het Drents Parlement de Sociale Agenda van de provincie Drenthe goedgekeurd. Hiermee gaat de provincie investeren in een levendig en sociaal Drenthe. Waarbij de initiatiefkracht van de inwoners en naoerschap centraal staan. Dit is een bijzondere ontwikkeling, want veel provincies hebben zich de afgelopen jaren teruggetrokken uit het sociale domein. Gedeputeerde Hans Kuipers is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze agenda.

De Sociale Agenda is uitgewerkt in zes thema's:

- leefbaarheid en bereikbaarheid
- wonen
- gezondheid en vitaliteit
- iedereen doet mee!
- armoede en laaggeletterdheid
- onderwijskwaliteit en gelijke kansen

Direct vanaf het begin zijn we nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van deze

Sociale Agenda. We hebben er (natuurlijk samen met anderen) voor gezorgd dat het werk van dorpen en dorpshuizen veel aandacht krijgt in de Sociale Agenda en in de ambities die daar voor de komende jaren uit voortvloeien. Op alle thema's hebben we inbreng geleverd. We hebben de nadruk gelegd op de belangrijke rol van Dorpsbelangen en dorpshuizen in het leefbaar houden van Drenthe. Met resultaat. Want er is aandacht voor de functieverbreding van dorpshuizen, het opstellen van dorps(zorg)visies en het ondersteunen en versterken van het werk van de vele vrijwilligers in Drenthe. In dit verband heeft de provincie Drenthe ons aangewezen als 'systeemorganisatie' en ons een nadrukkelijke rol gegeven in de uitvoering van de Sociale Agenda. We werken daarbij nauw samen met CMO STAMM en andere Drentse organisaties, zoals Zorgbelang Drenthe, Kunst & Cultuur en Sport Drenthe. Na het vaststellen van de Sociale Agenda kreeg deze samenwerking een

vliegende start.

We zijn in het najaar meteen werkzaamheden gaan opstarten op het thema Burgerparticipatie. Zo denken we in een aantal gemeenten mee bij de ontwikkeling van hun ideeën over overheidsparticipatie en burgerkracht, hebben we een nieuwe impuls gegeven aan het overleg van dorpscontactambtenaren en gebiedsregisseurs en zijn we in gesprek gegaan met een tiental zorgzame dorpen en hun stakeholders. Dit laatste heeft geleid tot een leidraad voor het opstellen van Dorpszorgvisies.

Verder zijn we betrokken bij een handvol projecten van en voor dorpen die meedingen naar (financiële) ondersteuning vanuit de Sociale Agenda. De provincie Drenthe heeft namelijk middelen en mensen vrijgemaakt en is op zoek naar ideeën en plannen voor een socialer Drenthe. Ook bewonersinitiatieven zijn uitgenodigd om hun plannen in te dienen.

Activiteiten en projecten

Brochure Omgevingswet

Samen met onze collega's in Fryslân en Groningen hebben we de afgelopen jaren een cursus Omgevingswet opgezet. In opdracht van de LVKK vertaalden we de lessen naar een brochure. Deze is onder dorpsorganisaties in heel Nederland gedeeld. De brochure geeft inzicht in lessen voor zowel dorpsorganisaties als overheden en maatschappelijke organisaties.

Reactivering overleg dorpscontactambtenaren

Het stond al even op onze wensenlijst, de Sociale Agenda gaf het duwtje: het weer opstarten van het jaarlijks overleg van dorpscontactambtenaren en gebiedsregisseurs in Drenthe. Zij zijn vaak de eerste aanspreekpunten voor Dorpsbelangen en bewoners-initiatieven, dus samen

vormen ze voor ons een waardevol netwerk. De uitwisseling had drie jaar stilgelegen en de behoefte om weer bij elkaar te komen was groot. Voor deze en de volgende bijeenkomsten werken we samen met CMO STAMM.

Rondje dorp - Sport en Bewegen

In samenwerking met Sport Drenthe startten we in 2019 een inventarisatie van dorpsinitiatieven op het gebied van sport en bewegen. Dat leidde tot een eerste overzicht op de kaart van Drenthe. In het verlengde daarvan is een stagiair van Sport Drenthe zich met ons gaan verdiepen in een mogelijk verband tussen de vele Knapzakroutes en dorpsommetjes en het thema gezondheid. Met interviews en locatiebezoeken zijn de ervaringen en wensen van dorpsorganisaties verzameld. In het voorjaar van 2020 kregen we de afstudeerrapportage.

Hof van Heden Hooghalen

Op verzoek van Kunst & Cultuur hebben we dorpen gezocht die een project wilden doen in voedsel en vormgeving. Dorpstuin Hooghalen is hiermee aan de slag gegaan, met als resultaat het project Hof van Heden Hooghalen. Er zijn onder andere streek- en familierecepten verzameld en leerlingen van de basisschool maakten met planten en bloemen van de dorpstuin pigmenten om mee te verven. De leerlingen worden zo meer bewust van wat er groeit en bloeit in hun eigen omgeving.

Kleine Kernen Spel

Ook in 2020 hebben we een paar keer het Kleine Kernen Spel kunnen spelen. Het geeft Dorpsbelangen inzicht in de rollen die ze spelen of zouden willen spelen. We gebruiken vijftien actuele casussen, om het onderlinge gesprek vorm te geven. We speelden het spel vanwege

corona-beperkingen slechts vier keer: in Taarlo, Yde-De Punt, Beilen-West en Vledderveen. Voor die laatste bouwden we het spel om naar een corona-proof setting: met genoeg onderlinge afstand én digitaal tonen van de spelkaarten via een beamer.

Functieverbreiding dorpshuizen

In 2020 heeft de provincie Drenthe € 150.000 beschikbaar gesteld voor dorpshuizen die bestaande functies willen versterken of nieuwe functies willen toevoegen. Er zijn zestien aanvragen ingediend door dorpshuizen die aan de slag willen met informele

(en formele) zorg, meer activiteiten in kunst en cultuur, sport en bewegen of 'beter benutten'. Het geld was bestemd voor investeringen in het gebouw/materiaal, voor procesbegeleiding of voor inhuur van deskundig advies. Door corona zijn de meeste dorpshuizen niet zover gekomen als ze begin maart 2020 hadden gedacht. Toch zijn al heel mooie en interessante stappen gezet. Dorpshuizen die aan de verschillende pilots deelnemen, hebben in elk geval tot eind 2021 de tijd om hun plannen uit te voeren.

Cursus Gastheerschap

Wij hebben met dorpshuis Oens Huus in Wapse de cursus Gastheerschap voor buurt- en dorpshuizen aangeboden. Maurits van den Bosch van Hostmanship verzorgde de cursus. Hij is specialist in gastvrijheid en gastheer in hart en nieren. Wat kun je als gastheer of gastvrouw doen om je gast op een positieve manier te ontvangen en te zorgen dat je gast met een positief gevoel je zaak verlaat? Daar ging de cursus over. Veertien beheerders en bestuursleden van zeven dorpshuizen deden mee.

BOKD over de grens met Duitsland

Onze samenwerking met het Land-kreis Emsland heeft een vervolg gekregen in 2020. In de eerste fase werkten we aan het delen van kennis en ervaring tussen BOKD en het Land-kreis. Hieruit zijn veel raakvlakken ontstaan, zowel tussen onze organisaties als tussen de dorpen. Volgende stap is de verdieping van de samenwerking tussen dorpen. Dit doen we met vier dorpen, twee aan beide zijden van de grens: Oranjedorp (Emmen) is gekoppeld aan Langen en Exloo (Borger-Odoorn) aan Dohren. Belangrijke thema's zijn wonen, betrekken van bewoners en verenigingsleven/dorpshuizen.

Energieke dorpshuizen

Door corona stond in 2020 het onderwerp energiebesparing minder hoog op de agenda dan in andere jaren. Toch is een aantal dorpshuizen tijdens een energiemonitoring flink geschrokken van het hoge energieverbruik terwijl het dorpshuis gesloten was en de thermostaat laag stond. Corona heeft er ook voor gezorgd dat dorpshuizen kritisch naar hun kosten kijken. Om die reden hebben elf zich aangemeld voor de energiescan. In 2021 gaan ze samen met ons kijken hoe ze hun energielasten naar beneden kunnen krijgen.

Kracht van de Veenkoloniën

Kracht van de Veenkoloniën: bewonersfestival + Zorgen doen we samen. Ook in 2020 heeft de Kracht van de Veenkoloniën zich sterk gemaakt voor eigenaarschap en medezeggenschap van bewonerscollectieven in het Drentse en Groningse veenkoloniale gebied. De bewonersraad ontwikkelde zich verder als stem van de bewoners. Er is een aantal themabijeenkomsten en een (online) inspiratiefestival georganiseerd. Bewonerscollectieven zijn ondersteund met kennis en kiem- en

zaaigeld. Samen streven we naar het versterken van de collectieve positieve gezondheid. Wonen, (informele) zorg en sociaal ondernemen zijn belangrijke thema's.

Dorpen samen sterker in de RES

De gemeenten in Nederland stellen dit voorjaar een warmtevisie op. Dat doen ze aan de hand van de Regionale Energiestrategie (RES). In die visie geeft de gemeente aan hoe ze de energieopwekking in de gemeente en het verwarmen van gebouwen voor zich ziet. De gemeente wordt geacht

de dorpen en wijken te betrekken in de uitvoering van de warmtevisie en samen met dorpen en wijken wijkuitvoeringsplannen te maken. DKK Gelderland en wij begeleiden samen vier Drentse en Gelderse dorpen (Noordijk, Giesbeek, Sleen en Oranjedorp), om zich de RES eigen te maken, de eigen positie te bepalen en een lokale visie te ontwikkelen. Op deze manier leren dorpen positie in te

nemen als gelijkwaardig partner van de gemeente bij het maken van de wijkuitvoeringsplannen. De kennis die in dit traject wordt opgedaan, wordt via de LVKK gedeeld.

Jong & Belegen!

Jong & Belegen! is een model om groepen gelijkgestemden te begeleiden, die omzien naar elkaar en samen willen wonen op bijzondere locaties. Dit is in 2020 sterker op de agenda gezet. Het gaat om betaalbaar wonen voor jong en oud, met initiatieven vanuit dorpen en groepen die in of bij een

dorp willen wonen. In 2020 hebben we met negen dorpsinitiatieven en zeven woongroepen gewerkt aan hun plannen. Hiervoor hebben we regelmatig overleg gehad met de initiatiefnemers en de gemeenten.

Vitaal veenkoloniaal Hoogeveen

Hollandscheveld, Elim, Nieuwlande en Noordscheschut (gemeente Hoogeveen) hebben zich de afgelopen jaren ingezet voor de ontwikkeling van het bijzondere veengebied tussen de dorpen. In 2020 is het Kenniscentrum Landschap van Theo Spek begonnen met het uitwerken van de Landschapsbiografie. Dat brengt het ontstaan en gebruik van dit relatief onbekende gebied in kaart. De biografie vormt de basis voor de Landschapsvisie met uitvoeringsmaatregelen. Het bijzondere van dit project is dat bewonersorganisaties hiervoor opdrachtgever zijn, een mooie voorloper van de Omgevingswet.

(Aa en Hunze), Tweede Exloërmond (Borger-Odoorn) en Dalen (Coevorden) traptten samen met ons en Sport Drenthe op 8 december het koepelproject af.

Dorp in Beweging (LEADER)

In oktober ontvingen we de beschikking van LEADER voor Dorp in Beweging. Vijf dorpen met zes initiatieven rondom beweging begonnen met de uitvoering van hun plannen. Nieuw-Schoonebeek (Emmen), Exloo (Borger-Odoorn), Gasselternijveen

Wij zijn BOKD

Regelgeving en voorschriften vragen steeds meer inspanning van vrijwilligers die zorgdragen voor de instandhouding van een dorps huis. Ondersteuning en expertise van de BOKD is dan ook een uitkomst. In 2020 hebben we als bestuur een beroep gedaan op de dienstverlening voor een energiescan en teruggaaf van de energiebelasting. De BOKD speelt een belangrijke rol als belangenbehartiger en geeft onder andere specifieke informatie aan ons door over de coronamaatregelen voor de dorps huizen. Dat is voor de dorps huisorganisaties, die eveneens zwaar getroffen worden, van groot belang!

Roelie Rozema-Hein, voorzitter dorps huis De Snikke Fort

Toen we als Brabanders in 2002 naar Drenthe verhuisden, kozen we bewust voor een dorp. Al snel waren we onder de indruk van de kracht, inventiviteit en hulpbereidheid van de Drent en wilden we onszelf ook inzetten voor het dorp. Als voorzitter van Dorpsbelangen leerde ik de BOKD kennen en was ik blij verrast door hun kennis en ondersteuning. Nu, als voorzitter van de Raad van Advies dorpen, ben ik trots op hoe de BOKD zich ontwikkeld heeft en invulling geeft aan haar belangrijke taak: het stimuleren van de leefbaarheid van het heerlijke Drentse

Willy-Anne van Stiphout, voorzitter Raad van Advies Dorpen

Als klein dorp (430 inwoners) moet je meer zeilen bijzetten om de leefbaarheid op peil te houden. De basisschool is gesloten, de verbindende factor van het dorp is verdwenen. Hoe zorg je ervoor dat de kracht uit het dorp niet verdwijnt? De BOKD steunt ons bij de ontwikkeling van een dorpsvisie en is voor ons een belangrijke sparringpartner. Hun begeleiding en ondersteuning helpt ons om nieuwe initiatieven te ontwikkelen en in gang te zetten. Ze geven ons net even dat duwtje in de rug. Waardoor we er niet alleen voor staan.

Wiebe Hilgen, voorzitter EOP Oranjedorp

Altijd dichtbij, denken om elkaar en er blijven wonen. Woorden die goed passen bij dorpen. Die ik de mensen in dorpen ook vaak hoor zeggen. Het zijn woorden waarin ik me kan verplaatsen en waarbij ik graag help om die ook concreet te maken. Sinds enige tijd ben ik BOKD'er: ik ondersteun op verschillende vlakken dorpsinitiatieven en dorps huizen. In 2020 als projectmedewerker en vanaf 2021 in dienst als adviseur projecten en communicatie.

Winanda Hoegen-Kuiper, adviseur projecten en communicatie

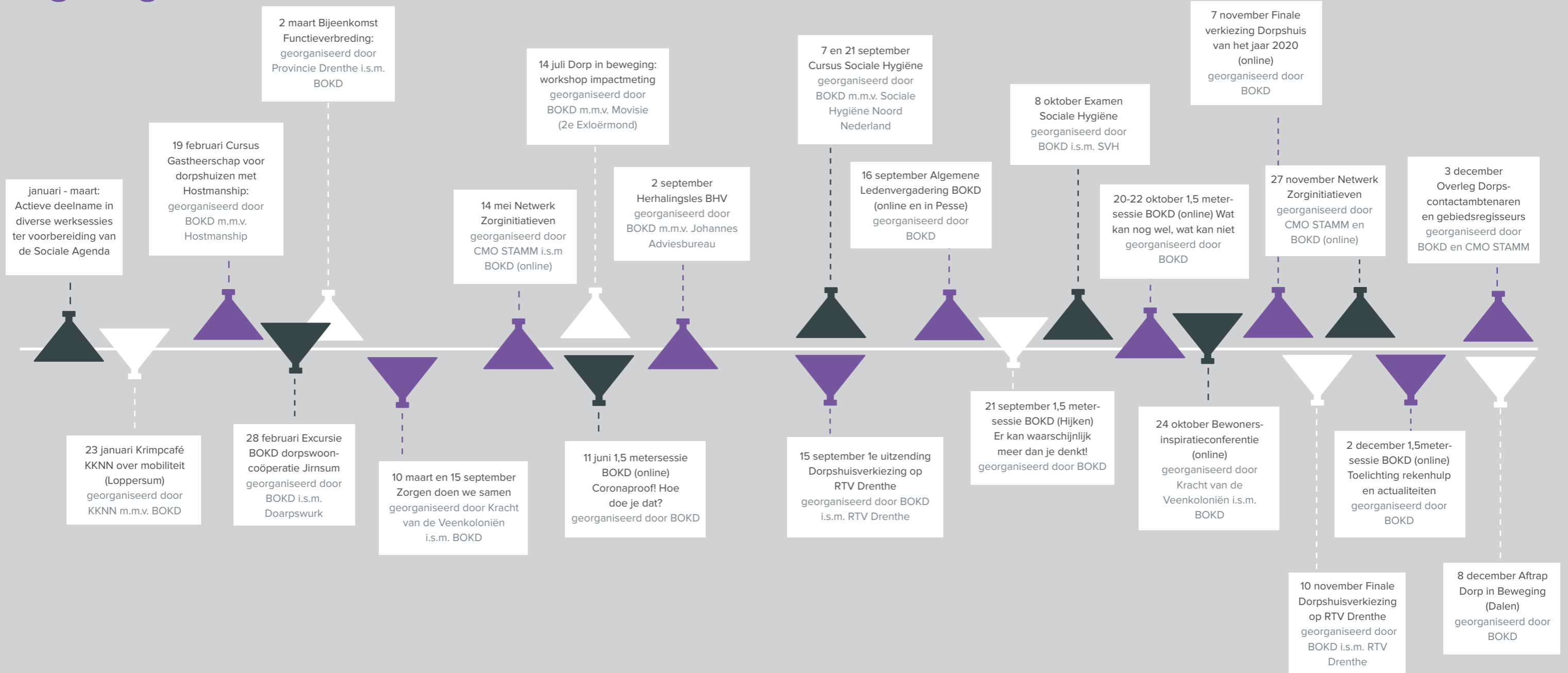

Alweer meer dan acht jaren mag ik voorzitter zijn van het Projectbureau BOKD. Ons doel is het uitvoeren van projecten voor sociale, culturele en economische belangen van het platteland. Voor het halen van ons doel onderhouden we een relatie met de (medewerkers van de) vereniging BOKD. De inzet van Luit Hummel heeft bijgedragen aan de goede naam en bekendheid van de BOKD. In november is unaniem voor een nieuwe organisatievorm gekozen, door de vereniging en het projectbureau in elkaar te schuiven per 1 januari 2021. Deze verandering is in volle gang. Met een goed gevulde orderportefeuille is er alle vertrouwen in de toekomst van de BOKD.

Gerrit Volkers, voorzitter Projectbureau BOKD

Tijlijn

2020

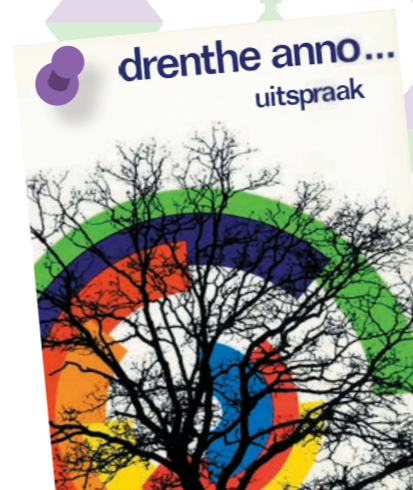
45 jaar BOKD een krachtige belangenorganisatie waar niemand omheen kan

Op 17 februari 2020 bestond onze vereniging BOKD (Brede Overleggroep Kleine Dorpen) 45 jaar. Dit verdient een felicitatie aan al onze leden! En aan de pioniers van weleer, die de strijd aangingen tegen het op slot zetten van kleine dorpen. Ook toen was 'leefbaarheid' het kernwoord en de term 'een krachtige belangenorganisatie waar niemand omheen kan...' passend voor de BOKD. Om met dorpsaanjager en een van de drie initiatiefnemers Harm Bisschop te spreken: 'We waren geen actievoerders, we kwamen op voor onze rechten.' Inmiddels zijn we een vereniging met een stevige basis en een groot netwerk. Ruim 75% van de dorpen en dorpshuizen in Drenthe is bij ons aangesloten. We kunnen er met elkaar trots op zijn dat we met veel inzet en betrekkelijk weinig middelen een bloeiende vereniging hebben, die meegaat met zijn tijd. We hebben een vraaggestuurde organisatie,

die de kracht en diversiteit van de dorpsbewoners en hun belangen zichtbaar maakt. De uitspraak van coördinator samenlevingsopbouw Albertje Nienhuis - Naber is nog steeds van toepassing: 'Dorpen zijn net mensen, zo verschillend van karakter.'

BOKD was de eerste provinciale vereniging(en) voor kleine kernen. In navolging van onze beweging zijn in veel andere provincies vergelijkbare organisaties opgericht. Samen vormen we de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK).

45
JAAR
BOKD

Personeel
Op 31-12-1999 waren de volgende personen in dienst bij de Vereniging:

v.l.n.r. Tea Snippe, Hans Elerie, William Prinsen, Ingrid en Gerard Wezenberg

Vijf Sterren Dorpen

DORBEREIDING
• SELECTIE EN AANMELDING
Gedagdigden voor een DOP worden in beeld gebracht. Het dorp meldt zich aan. De gemeente stemt in en faciliteert.

Coördinator samenlevingsopbouw Albertje Nienhuis-Naber

SONDERZOEK
Bewoners kunnen intekenen. In onderzoek elende groepen bewoners. Onderzoek worden besproken met een presentatie voor bewoners

BOKD in cijfers

130 leden dorpsbelangenorganisaties en **102** leden dorps- en buurthuizen, **28** donateurs: individuele leden & welzijnsinstellingen. In 2020 hebben we **2 nieuwe leden** mogen verwelkomen: Rigina Zuidema en dorpshuis Over Entinghe Dwingeloo. Een structurele bijdragen van **6 gemeenten. 9 maal** gemeentelijke sponsorbijdrage aan verkiezing Dorpshuis van het jaar en een **schenking** van een dorpshuis

150 klantcontacten met aangesloten en niet-aangesloten dorpshuizen

Cursuswerk:
Gastheerschap voor dorpshuizen:
14 deelnemers van **7** dorpshuizen

BHV herhaling:
16 deelnemers van **11** dorpshuizen opnieuw gecertificeerd

Sociale Hygiëne:
15 deelnemers van **10** dorpshuizen, **13** geslaagd

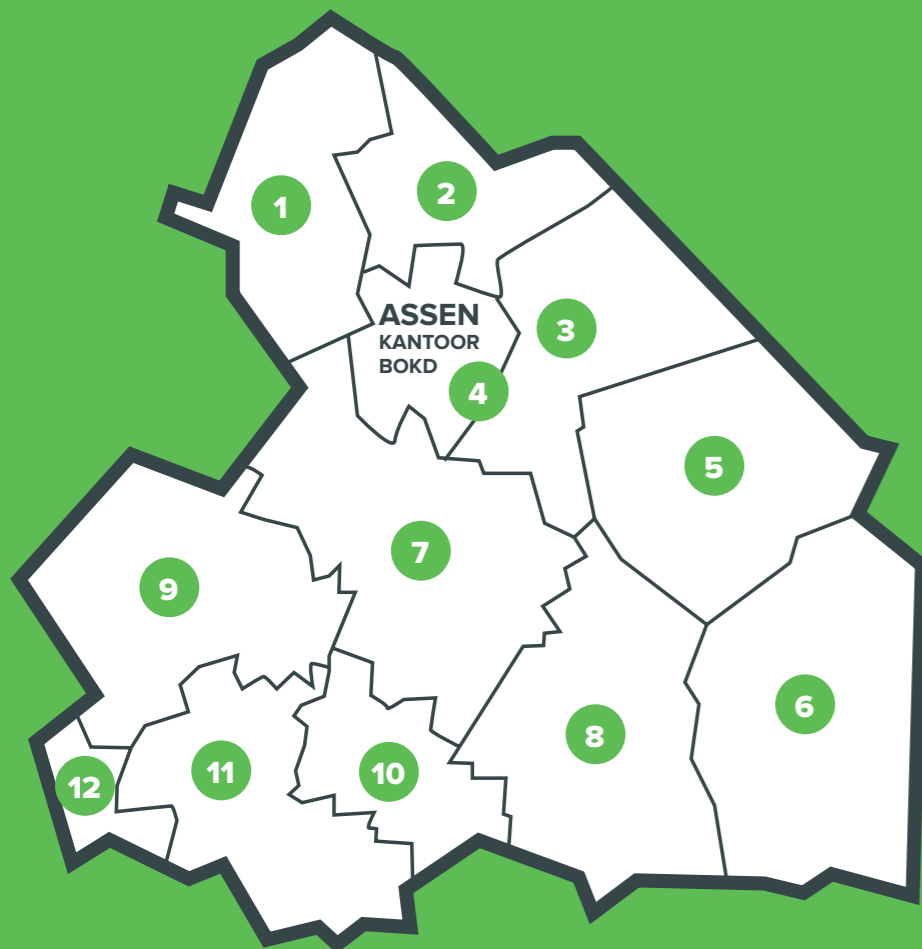
Communicatie:
775 relaties ontvingen gratis onze digitale nieuwsbrief
13 digitale nieuwsbrieven verstuurd
24 nieuwsberichten verstuurd
157 nieuwsberichten op onze website geplaatst en wekelijkse actualiteiten op sociale media, **710** volgers op Twitter
256 volgers op Facebook

Verkiezing Dorpshuis van het jaar
6 dorpshuizen deden mee, **4** leden van de vakjury, **4** deelnemers aan de dorpshuizenjury (2 per dorpshuis, 1 filmmaker en BOKD) **8** deelnemers aan de (digitale) finale (1 deelnemer per dorpshuis, **1** voorzitter van de vakjury, **1** BOKD) ruim **11.000** stemmen uitgebracht door de publieksjury (mensen thuis)

Projecten:
in 2020 hebben we toch nog met **42** dorpen aan projecten gewerkt, weliswaar minder intensief dan in voorgaande jaren maar er is veel (telefonisch en digitaal) contact geweest met dorpsorganisaties over corona-ondersteuning

Waar we zaten in 2020

Wil je weten welke projecten en werkzaamheden we nog meer uitvoerden in 2020? Op www.bokd.nl vind je een overzicht.

1. Noordenveld
samen met K&C Drenthe in gesprek met dorpshuis Nij Roon over functieverbreding

2. Tynaarlo
sparen met Dorpsbelangen De Groeve over gemeentelijk traject Omgevingswet

3. Aa en Hunze
meedenken over enquête toekomst dorpshuis/schoolgebouw Oud Annerveen

4. Assen
wijkcentrum De Schulp in Assen-Oost finalist verkiezing Dorpshuis van het jaar

5. Borger-Odoorn
dorpshuis 2e Exloërmond geholpen met teruggaaf energiebelasting

6. Emmen
wonen voor ouderen in Oranjedorp

7. Midden-Drenthe
begeleiding Kleine Kernen Spel Platform Beilen-West

8. Coevorden
wandelpad met beweegtoestellen in Dalen

9. Westerveld
adviesing statuten Plaatselijk Belang Zorgvlied-Wateren-Oude Willem

10. Hoogeveen
buurthuis Het Oor finalist verkiezing Dorpshuis van het jaar

11. De Wolden
meedenken coronaproof opzet jaarvergadering Drogteropslagen

12. Meppel
met wijkvereniging Oosterboer in gesprek over openstelling dorpshuis na persconferentie

45
JAAR
BOKD

We zijn klaar voor de toekomst

De pijlers van ons beleidsplan zijn:

duurzame dorpen

samen slimmer

zorgzame dorpen

elk dorp een dak

klaar voor de toekomst

Op onze organisatie en ons leden-netwerk wordt steeds vaker een beroep gedaan. Dat is al langere tijd zo. De Sociale Agenda van de provincie Drenthe en de coronacrisis spelen hierin een rol, net als het groeiende beroep op burgerkracht en een faciliterende overheid.

De provincie heeft ons in dit verband een aantal grote opdrachten gegeven. Om hierop in te kunnen spelen, hebben we in het najaar van 2020 onze organisatie veranderd. In het Voorwoord van Jofien Brink las je hier al meer over. We zijn op zoek gegaan naar een coördinator en naar een adviseur communicatie en projecten. In 2020 mochten we ook profiteren van de inzet en expertise van een ervaren team met projectmedewerkers, die op vele terreinen inzetbaar zijn. Het werk van de stichting BOKD Projecten verweven we in 2021 in de vereniging.

Door deze veranderingen kunnen we nóg meer vragen van onze leden beantwoorden en ondersteuning bieden waar dat nodig is.

Ons nieuwe beleidsplan 2020 - 2024 is ons kompas in de veranderende dorpsamenleving. Het geeft aan welke doelen we willen bereiken en hoe en met welke middelen we willen werken aan leefbare, zorgzame en duurzame dorpen in Drenthe, samen met onze 232 leden Dorpsbelangen en dorpshuizen.

Thema's uit ons beleidsplan:

Duurzame dorpen

In veel dorpen zijn duurzaamheidsinitiatieven genomen. Wij steunen dit soort initiatieven, want verduurzaming van dorpen is belangrijk én een uitdaging. Afgelopen jaar kregen elf dorpshuizen een energiescan. Daardoor weten ze nu hoe ze kunnen besparen en wat dat kost. Negen dorpshuizen begonnen met energiemonitoring, om een beter beeld te krijgen van hun energieverbruik per dag of dagdeel. Mooie stappen om op voort te borduren.

Vijf dorpshuizen hadden de ambitie om hun dorpshuis energieneutraal te maken. De Drentse Kei stelde voor hen een maatwerkadvies op. De belangrijkste conclusie was dat de bestaande en beschikbare techniek zoveel geld kost, dat toewerken naar een energieneutraal dorpshuis geen haalbaar doel is. We zien wél mogelijkheden als er kan worden samengewerkt met andere partijen met een andere energiebehoefte.

In het najaar van 2020 namen we op uitnodiging van de Natuur en Milieufederatie Drenthe deel aan hun webinar over delende dorpen. Wij gaven voorbeelden van Drentse dorpen die met dit onderwerp bezig zijn. Dat is kennis die we hebben opgedaan als Drents steunpunt van het

Netwerk Duurzame Dorpen. Dit resulteerde in een nauwere samenwerking op het thema Delende dorpen. In 2021 krijg die verder vorm. Het gaat daarbij onder andere over deelauto's, dorpstuinen en minibiebs, en over ruilkringen en hergebruik van materialen.

Samen slimmer

Dorpsorganisaties en dorpshuizen hebben enorm veel kennis en ervaring. We zijn er trots op dat veel van hen lid zijn van de BOKD en onderdeel zijn van ons sterke en ervaren netwerk. We hebben tijdens en na de start van de coronacrisis veel gebruikgemaakt van deze kennis. Want deze situatie was voor iedereen nieuw en veranderde steeds, dus het wiel moest vaak en overal opnieuw uitgevonden worden. We deelden verhalen, mooie activiteiten en projecten en tips en trucs. Dat deden we op allerlei manieren: via onze website (met een speciale pagina) en nieuwsbrief, via de goedbezochte socialemediakanalen en via bijeenkomsten zoals onze Algemene Ledenvergadering en 1,5metersessies.

In onze Algemene Ledenvergadering combineren we ieder jaar de formele zaken met informatie en inspiratie. We laten nieuwe dingen zien of proberen die uit. Na tweemaal uitstellen organiseerden wij in september de bijeenkomst in een hybride vorm, deels in het dorpshuis van Pesse en deels online. We hoorden er veel verhalen over en wilden het experiment aangaan om dorpen te laten zien dat dit technisch mogelijk is.

Zorgzame dorpen

Het thema zorgzame dorpen kreeg in 2020 extra glans. Want de dorpen die de afgelopen jaren investeerden in zorgzame initiatieven, konden als eerste inspelen op hulpvragen rondom corona. Wij hebben in 2020 gewerkt aan het versterken van het netwerk van deze initiatieven. Ze ontstijgen de pilotfase en worden onderdeel van een al maar groeiende landelijke beweging. We versterkten dit netwerk op diverse vlakken. Op Drents niveau werken we samen met CMO STAMM aan een netwerk Zorginitiatieven: in 2020 werkten we mee aan twee digitale ontmoetingen. Op landelijk niveau zijn we lid geworden van Nederland Zorgt voor Elkaar (NLZVE), de beweging van bewonersinitiatieven in welzijn, zorg en wonen. Op verzoek van NLZVE hebben we bijgedragen aan een landelijk onderzoek. De eerste resultaten verwachten we in het voorjaar van 2021. We hebben hierin ook afstemming gezocht met lopend onderzoek van het Trendbureau Drenthe / CMO STAMM. Daarnaast zijn we per 1 april voor Noord-Nederland aanspreekpunt van de helpdesk van NLZVE. Zo zorgen we voor een mooie koppeling tussen lokale netwerken en landelijke kennis.

Klaar voor de toekomst

2020 startten we met het opbouwen van dossiers rond vier thema's: dorpsvisies, organisatie Dorpsbelangen, dorpenbeleid en anders organiseren. We inventariseerden voorbeelden, verzamelden materiaal zoals actuele dorpsvisies, diverse statuten van verenigingen, stichtingen en coöperaties en beleidsnota's van gemeenten die (nieuw) dorpenbeleid hebben. In 2021 zetten we de informatie om naar toegankelijke en makkelijk te actualiseren dossiers en organiseren we kennissessies.

Hoewel veel activiteiten stilstonden in 2020, hebben veel dorpen niet stilgezeten. Veel vragen die we kregen, gingen over de organisatie van Dorpsbelangen en andere dorps- én wijkorganisaties. Er kwamen allerlei vragen binnen over het actualiseren van statuten of het veranderen van organisatievorm (coöperaties), over het samengaan van Dorpsbelangen met dorpsbesturen en andere verenigingen, en over het (coronaproef) organiseren van Algemene Ledenvergaderingen. Ook werd er nagedacht over nieuwe projecten: met name nieuwe woonprojecten sprongen eruit. Verder startten we, met steun van de LVKK en in samenwerking met diverse dorpen, een verkenning rondom de thema's E-health, Omgevingswet, mobiliteit en de Regionale Energiestrategie.

Veel dorpsvisietrajecten lagen stil en plannen voor dorpsvisies stonden op een laag pitje. We adviseerden dorpen om te blijven communiceren en lopende trajecten online of coronaproef voort te zetten. Een mooi voorbeeld, buiten Drenthe maar wij waren er wel bij betrokken, is het Optrommelen in Steenwijkerwold.

Elk dorp een dak

Elk dorp heeft recht op een eigen dak: een huis van het dorp dat ontmoetingsplek is, huisvesting biedt aan maatschappelijke voorzieningen en waar plaats is voor het verenigingsleven. Die ontmoetingsfunctie heeft het dorpsbestuur afgelopen jaar in veel dorpen niet of nauwelijks kunnen vervullen. Buurt- en dorpshuizen waren zowel in de eerste lockdown (16 maart t/m 31 mei) als de tweede (4 november t/m 31 december) gesloten en in de zomer gebeurt er sowieso niet veel.

In de periode tussen deze lockdowns mochten dorpshuizen onder voorwaarden open. Hoe wij hen hebben ondersteund hierin lees je in het speciale katern over corona op pagina 4 t/m 7. Gelukkig kon een aantal reguliere activiteiten doorgaan, zoals het cursuswerk en de verkiezing Dorpsbestuur van het jaar, zij het met de nodige onderbrekingen.

Onze financiën

Hoeveel financiële middelen wij hebben, hangt af van de contributie van onze leden, van gemeentelijke bijdragen en vooral van de provinciale subsidie. In de afgelopen jaren kregen wij van de provincie Drenthe een jaarlijkse subsidie. Daardoor konden wij structureel professionele ondersteuning bieden aan het ledennetwerk van dorps- en bewonersorganisaties. De vraag naar die ondersteuning werd in de loop van de tijd groter dan wij aankonden met onze beschikbare werkcapaciteit. Daarom zijn we bijzonder blij met het nieuwe beleid van de provincie Drenthe. Daarin kiest de provincie er namelijk voor om bij de uitvoering van het sociale beleid nadrukkelijker organisaties zoals de onze te ondersteunen. In 2020 kregen wij daardoor extra financiële middelen. Dat geldt ook voor de komende jaren. Daarmee konden wij onze personele capaciteit verhogen en voldoen aan de ondersteuningsvraag van actieve bewoners(groepen), die de leefbaarheid van hun woonomgeving willen bevorderen.

Andere bijzondere financiële zaken waren er in 2020 niet. Met de ontvangen gelden (contributie, subsidies en bijdragen voor projecten) konden we de kosten dekken voor personeel, organisatie en de uitvoering van projecten en activiteiten. Zo zijn we er opnieuw in geslaagd om de totale opbrengsten en uitgaven ongeveer gelijk te laten zijn.

Onderwijs en BOKD

Wij werken veel samen met onderwijsinstellingen en verbinden hen aan concrete dorpsinitiatieven. Dit vergroot onze inzet, levert veel nieuwe inzichten en ideeën op en geeft studenten een mooi inzicht in het werk van actieve dorpen. Die ervaring nemen ze mee in hun verdere loopbaan.

Ook in 2020 mochten we putten uit de verfrissende kennis en inzichten van stagiairs van Hogeschool Van Hall Larenstein. Dat dit geen gewone stages zouden zijn, bleek al na twee weken.

Zo verging het de stagiaires:

Lianne nam de eerstvolgende boot naar haar thuisbasis Terschelling, betere tijden afwachting. Uiteindelijk heeft ze veel werk voor ons kunnen verzetten, maar heeft ze weinig van Drenthe gezien. Het resultaat was er niet minder om. We kregen tien mooie interviews met zorgzame dorpen van haar.

Gerben moest zijn oriëntatiestage noodgedwongen anders inrichten, hoewel hij in het najaar wel weer regelmatig met ons mee op pad kon. Hij heeft onder andere voor Oranjedorp mooi kaartmateriaal ontwikkeld.

Studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein deden ook dit jaar weer onderzoek naar dorpsbeleving. Ieder jaar voert een groep van circa twintig studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein die uit. In januari ronden ze het onderzoek in Nieuw-Buinen af. In november startte het onderzoek in Valt hermond. Niet met een excursie, wel met een virtuele rondleiding, die ook nog eens een mooie promofilm voor het dorp opleverde.

We werken samen met

Amaze media, AVC Support, [Biblionet](#), [Anton Bardie](#), Bureau C.F.G./Jos Gerritsen, [BlijfKijken](#), BOEi/Hans van den Broek, Buurkracht, [Buurtwerk Nederland](#), Carin Roelands, CMO STAMM, [Consumentenplatform OV](#), [Christel Vandermaelen](#), DBF, [Drentse Kei](#), Dorpenoverleg Midden-Drenthe, Dorpenoverleg Westerveld, [Dorpsfemme](#), Dorpshuizenoverleg Midden-Drenthe, Drents Monument, [Drentse gemeenten](#), Eems Dollard Regio, Een tegen Eenzaamheid, [Energiewerkplaats Drenthe](#), Erfdelen, Erfgoed Drenthe, [Fonds Sluyterman van Loo](#), GBOT, Hanze-hogeschool, [Hedzer van Houten](#), [Het Drentse Landschap](#), Hogeschool Van Hall Larenstein, [Invent](#), Hostmanship, Huus van de Taol, [Jeugdfonds Sport en Cultuur Drenthe](#), [Johannes Adviesbureau](#), Kansfonds, [Kenniscentrum Landschap](#), [KNHM](#), Kunst & Cultuur Drenthe, [Landschapsbeheer Drenthe](#), Landkreis Emsland, Libau, [LSA bewoners](#), ministerie van EZK, William Moorlag (Tweede Kamerlid PvdA), [Movisie](#), Natuur en Milieufederatie, Odensehuis Meppe, [Oranje Fonds](#), [OV-bureau Groningen-Drenthe](#), [provinciale zusterorganisaties](#), Pro-t-Emsland, provincie Drenthe, [Rabobank](#), RCOAK, [Recreatieschap Drenthe](#), [RTV Drenthe](#), [RUG](#), [SNN](#), Sociale Hygiëne Noord-Nederland, [Solidair Groningen-Drenthe](#), Sport Drenthe, [Staatsbosbeheer](#), [SVH](#), Syplon, [Tinus Lunenburg](#), Trendbureau Drenthe, Veiligheidsregio Drenthe, [Vereniging Drentse Gemeenten](#), [VIA Winanda](#), [Vilans](#), [VSBfonds](#), [WUR](#), Welzijnswerk in diverse gemeenten, [Wiebing Perspectief](#), [WiesWies](#), ZIF, Zorgbelang Drenthe, [Zorgplein Noord](#)

met speciale dank aan Wilma Hagting voor de wekelijkse nieuwsupdate en aan het team vrijwilligers dat de Knapzakroutes actueel houdt

Actieve netwerken BOKD

Dorpscontactambtenaren, Erfdelen, Landelijk platform Dorpshuizenoverleg.nl, Kans voor de Veenkoloniën, Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland, LVKK, Nederland Zorgt Voor Elkaar, Netwerk Duurzame Dorpen, Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa, Netwerk Zorginitiatieven Drenthe

45
JAAR
BOKD

BOKD
www.bokd.nl